

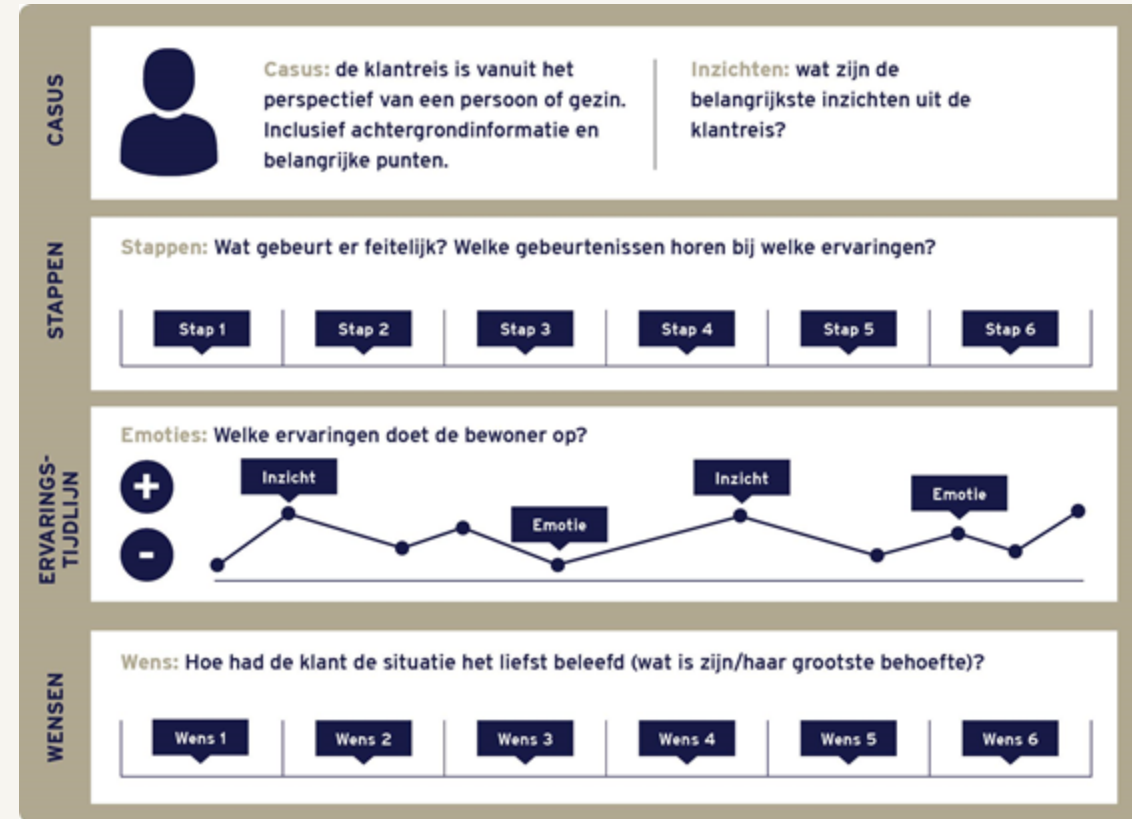
Klantreizen Fryslân Werkt

6 september 2024

Simon Wajer
Wouter Witteveen

Inhoudsopgave

1. Managementsamenvatting
2. Werkwijze van het onderzoek
3. Presenteren vier klantreizen jongeren
  - a. klantreis
  - b. inzichten BMC
  - c. inzichten en ideeën uit spiegelsessies
4. In COCD-Box gerangschikte ideeën voor de toekomst

Managementsamenvatting

Duidelijkheid:
waar moet ik zijn
en wat kan ik
verwachten?

**Persoonlijke
aandacht:**
luister naar me en
sluit aan bij mijn
persoonlijke
situatie

Vertrouwen:
een vaste contact-
persoon draagt bij
aan mijn gevoel van
vertrouwen

Begeleiding:
help me het
geheel te overzien
en begeleid me in
mijn zoektocht

Zelfregie:
stimuleer en
geef me de
ruimte om zelf
keuzes te
maken

Succeservaringen regionale dienstverlening bij jongeren in het PrO/vso

Communicatie tussen scholen en stagebedrijven

- Communicatie verloopt over het algemeen soepel. Er is veelvuldig contact om de ontwikkeling en struikelpunten van de jongere te bespreken.

Persoonlijke begeleiding en gevoel van vertrouwen

- De geboden begeleiding door scholen wordt door jongeren en hun ouders als waardevol ervaren. Scholen zijn zeer betrokken bij de jongere en de jongeren voelen vertrouwen. Hierdoor groeien zij. Een persoonlijke aanpak in het verleden kan zich in de toekomst uitbetalen.

Vrijheid

- Jongeren zijn behoorlijk vrij in het kiezen van een richting die bij ze past. Indien zij dit kunnen en willen mogen ze eigen stages regelen. De grondhouding van scholen is: 'probeer het maar!'. Dit vinden de jongeren prettig.

Maatwerk

- Maatwerkinzet die aansluit bij de persoonlijke situatie en ondersteuningsbehoefte van de jongere wordt als toegevoegde waarde ervaren en levert concreet wat op, zoals praktijkverklaringen die voor de hele carrière nuttig zijn.

Nazorg/lifecoaching

- Jongeren vinden de scholen vaak zo prettig dat zij na afronding van hun studie nog jarenlang contact onderhouden met docenten en school en er geregeld langsgaan. Dit zorgt voor een zekere mate van nazorg, waarbij docenten langdurig een soort lifecoachrol vervullen.

Aandachtspunten arbeidsmarkt dienstverlening jongeren PrO/vso

Geringe rol jobcoach

- Jobcoaches kunnen actiever betrokken raken bij de jongeren aan het eind van de schoolloopbaan. Zo is de overdracht/overstap van school naar een werkcentrum kleiner. Ook kan de bereikbaarheid soms beter.

Stageplek koppelen aan woonplaats

- Verscheidene jongeren gaven aan dat school voornamelijk connecties voor stageplekken heeft in de buurt van school. Jongeren zien graag meer koppeling van stageplekken dichterbij hun woonplaats. Dit vraagt iets van het netwerk van scholen.

Optie doorstuderen nu een blinde vlek

- Het standaarddevies voor jongeren uit het praktijkonderwijs is dat zij moeten gaan werken na hun opleiding. Er is volgens sommige jongeren weinig aandacht voor de optie om door te studeren, terwijl een mbo-opleiding soms best realistisch is. Onderschat jongeren niet, speel in op hun potentie en doorontwikkeling. Dit vraagt om maatwerk, aangezien overschatting ook op de loer kan liggen.

Overdracht bij functie-wisseling

- Bij zowel het vertrek van docenten, stagebegeleiders als jobcoaches is een warme overdracht van groot belang. Tijdig informeren maakt daarin het verschil. De jongere mag niet tussen wal en schip raken.

Verbeterideeën

Thema	Korte termijn	Middellange termijn	Lange termijn
Persoonlijke aandacht	Blijf inzetten op persoonlijke benadering en maatwerk.		Structureel en langdurige lifecoaching van deze groep jongeren (organisatie-overstijgend, betaald door toekomstig werkcentrum Fryslân).
Herkenbaarheid voor jongeren vergroten	Eenduidige benamingen voor functies (stagebegeleider, jobcoach).		
Overstap school naar werk	Warme overdracht school - gemeente - jobcoach - werkcentrum.	Zet een logische leerlijn op waarin jongeren binnen werkcentrum door kunnen gaan met behalen van nuttige certificaten (heftruck e.d.).	Volledig doorgaande leerlijnen onderwijs – werk.
Samenwerking tussen onderwijs en ‘werk’	Duidelijker afspraken over functies en rollen tijdens en na schoolperiode jongere.		
Praktijkverklaringen	Gun jongeren vaker de kans een praktijkverklaring te behalen op stage.	Zet bij werkgevers meer in op het nut van de praktijkverklaring. Ga dit meer zien als een officieel diploma en informeer werkgevers over subsidiemogelijkheden dit te behalen.	Lobby bij DUO over een meer officiële graad van de praktijkverklaring.
Nazorg	Biedt jongeren altijd de optie om ook na school nog langs te blijven komen voor vragen en advies.		Stel een regionaal plan op voor nazorg, koppel dit aan iets leuks zoals een reünie.

Werkwijze onderzoek

Werkwijze veldwerkperiode

- Werkenden/werkzoekenden met contact Noorden Werkt Door en/of Leerwerkloket benaderd voor interviews (inwoners benaderd door BMC).
- Jongeren met (afgeronde) opleiding vso/PrO zijn benaderd door professionals. BMC heeft interviews gepland met aangedragen geïnteresseerden.
- Persoonlijke diepte-interviews gehouden met zestien werkenden/werkzoekenden en zes jongeren (en ouders). Ervaringen van de inwoners zijn leidend. Na selectie zijn acht klantreizen werkenden/werkzoekenden en vier klantreizen jongeren gemaakt.

Klantreizen bevatten:

- **Persona:** De klantreis is vanuit het perspectief van een persoon. Inclusief achtergrondinformatie zoals context en belangrijke punten.
- **Stappen:** Wat gebeurde er? Welke gebeurtenissen horen bij welke ervaringen?
- **Emoties:** Welke ervaring heeft de persoon met de dienstverlening? Wat maakte de persoon blij of juist minder blij?
- **Wensen:** Welke wensen en behoeftes hadden inwoners bij de stappen?
- **Inzichten:** Wat zijn de momenten die van groot belang zijn in de klantreis?

Waarde van klantreizen

- Via de klantreizen wil Fryslân Werkt samen met hun partners leren en verbeteren vanuit het perspectief van de inwoner. De 'reis' loopt vanaf de eerste (hulp)vraag tot het heden. Het doel is dat zowel Fryslân Werkt als betrokken partners en andere belanghebbenden niet alleen inzichten opdoen, maar ook samen kunnen leren. Het samen vanuit het perspectief van de inwoner kijken naar zijn/haar ervaringen (positief en negatief), en behoeften en wensen, biedt aanknopingspunten voor verbetering en inspiratie voor de toekomstige inrichting van de regionale arbeidsmarktdienstverlening
- De acht klantreizen van werkenden/werkzoekenden en vier klantreizen van jongeren Praktijkonderwijs schetsen een divers beeld aan ervaringen. De kracht van de klantreizen ligt zowel in de specifieke ervaringen per casus als in de gemeenschappelijk ervaren behoeftes. De achtergrond van de geïnterviewden is redelijk verscheiden van aard, maar niet een uitputtende afspiegeling van doelgroepen. Hier dient rekening mee gehouden te worden bij het interpreteren van de uitkomsten die niet representatief zijn voor Friesland als geheel.
- Het samen leren, reflecteren en doorvoeren van verbeteringen is een belangrijk onderdeel van de aanpak. Het doel is niet om op basis van het inwonersperspectief individuele organisaties te prijzen of af te rekenen. Maar om op basis van de unieke klantreizen, specifieke én universele punten te identificeren die inwoners belangrijk vinden als het gaat om succesvolle arbeidsmarktdienstverlening.

Werkwijze spiegelsessies

- Vier spiegelsessies (één per deelregio Friesland) werkenden/werkzoekenden met afgevaardigden van betrokken partijen (UWV, gemeenten, NWD, LwL, FNV, re-integratiebedrijven)
- Eén spiegelsessie jongeren met afgevaardigden van betrokken partijen (voortgezet speciaal onderwijs, Praktijkonderwijs)
- Aanwezigen gesplitst in vier groepjes. Per groep aandachtig doornemen van klantreizen (twee per groep).
- Verwonderingen delen over de klantreizen door post-its te plakken.
  - Wat zijn behoeftes van deze inwoners? Wat gaat volgens hen goed en wat kan beter?
- Per groep bespreken en noteren van ideeën voor verbetering en behoud.
- Plenaire terugkoppeling per groepje over bestudeerde klantreis. De klantreis in een notendop en wat zijn geconstateerde behoeftes en aanknopingspunten.
- Per groep bedenken van ideeën voor de toekomst en deze plaatsen in de COCD-Box

De vier klantreizen

We stellen jullie graag voor aan:

Auke (18)

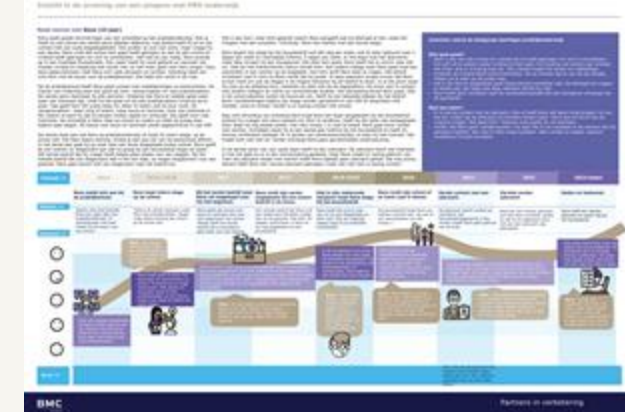
Douwe (34)

Ines (23)

Rens (23)

Jongeren met afgeronde opleiding Praktijkonderwijs

Inzicht in ervaringen van leerlingen Praktijkonderwijs

Maak kennis met Auke, 18 jaar

Auke (18 jaar) is van jongs af aan al heel goed met zijn handen, maar geen boekenwurm. Als hij als kind bijna klaar is met het speciaal basisonderwijs, gaat hij met zijn ouders op advies van de basisschool kijken bij de middelbare school die praktijkonderwijs biedt bij hem in de buurt. Auke weet meteen dat deze school goed bij hem past: op deze school zijn er veel praktijkklassen en is er veel afwisseling.

Gedurende zijn jaren op deze school krijgt Auke de ruimte om kennis te maken met verschillende praktijkonderdelen. Vanuit school wordt hij begeleid en geholpen in het maken van een keuze voor de toekomst. Samen met school stelt hij bijvoorbeeld een individueel ontwikkelingsplan (IOP) op, waarin wordt opgenomen wie Auke is, waar zijn kwaliteiten liggen en hoe dit vertaald kan worden naar stage en een latere eventuele baan. Auke besluit uiteindelijk, in overleg met school, zich voornamelijk te gaan focussen op het metaalvak en houtbewerking. Dit bevalt hem goed. Omdat hij dit zo leuk vindt besluit hij, samen met zijn ouders, naar een open dag te gaan van een bedrijf bij hem in de buurt dat veel met metaal en hout werkt. Tijdens deze open dag raakt hij in gesprek met een van de werknemers van dit bedrijf. Het klikt goed en deze werknemer stelt Auke voor dat hij, wanneer het zover is, eventueel bij hen stage kan komen lopen.

Nadat hij in zijn tweede jaar zijn interne stage op school goed heeft afgesloten, krijgt Auke te horen dat hij volgend jaar bij een bedrijf twee weken snuffelstage mag gaan lopen. Auke denkt gelijk aan het bedrijf waar hij een tijdje geleden bij op de open dag was. Hij vond dit een prettige plek en hier kan hij zowel met metaal als hout werken: twee verschillende richtingen waar hij nog steeds tussen twijfelt. Hij besluit contact op te nemen met het bedrijf en spreekt met hen af dat hij hier zijn snuffelstage zal lopen. Hoewel dit niet een bedrijf is waar de school eerder stagiaires gehad heeft, zijn zij ook enthousiast.

Zijn snuffelstage bevalt zowel hem als het bedrijf en school erg goed. Auke besluit ook volgende stages hier te lopen. Tegelijkertijd richt hij zich op school meer op het lassen. In zijn derde jaar haalt hij zijn diploma niveau 1 lassen. Richting het einde van dat jaar moet Auke beslissen wat hij gaat doen: doorleren of starten met werken. Hij twijfelt of hij misschien wel een MBO 2 opleiding wil doen.

Aukes school biedt voorbereiding op MBO 2 aan en hij hoopt dat dit hem kan helpen met beslissen of dit wel of niet iets voor hem is. Helaas valt dit tegen: goede begeleiding vanuit school ontbreekt (mede door coronamaatregelen) en het is veel huiswerk en theorie. Uiteindelijk besluit Auke daarom niet naar de MBO 2 opleiding te volgen.

In plaats daarvan besluit hij meer lasdiploma's te gaan halen. In zijn vierde jaar, wanneer hij wederom stage loopt bij hetzelfde bedrijf, bespreekt hij deze wens met zijn stagebegeleider die regelmatig langskomt en checkt of het goed gaat. Omdat Aukes school geen niveau 2 lascursussen aanbiedt, besluit zijn stagebegeleider op zoek te gaan naar andere opties. Uiteindelijk lukt het school, hoewel dit volgens de regels eigenlijk niet mag, om een cursus voor hem te regelen in een buurtschap in een andere gemeente. De kosten van deze opleiding worden betaald door school, Aukes stageadres en het buurtschap. Dit bevat alle partijen goed. Daarom besluit Auke aan het eind van zijn vierde jaar ook nog een TIG-opleiding niveau 1 en 2 te doen op dezelfde plek. Dit wordt via dezelfde constructie geregeld.

Wanneer hij school afrondt is Auke pas 17 jaar en heeft het idee dat hij eigenlijk mentaal nog niet klaar is om te gaan werken. Ook vindt hij het erg spannend dat zijn begeleiding nu wegvalt, hierdoor krijgt hij veel last van angst- en paniekaanvallen. Dit bespreekt hij op zijn stageadres, waar ze hem graag een baan zouden aanbieden. In overleg besluiten ze te starten met 8 uur per week.

Ook krijgt hij na het afsluiten van zijn school een jobcoach vanuit Dokwerk. Deze komt bij hem thuis om kennis te maken en hij bespreekt met haar zijn angsten en doelen voor de toekomst. Hoewel Auke na deze kennismaking enthousiast is, blijft de jobcoach een beetje op de achtergrond. De jobcoach checkt voor hem zijn salaris en helpt hem in de omgang met zijn collega's, maar doet eigenlijk niks op het gebied van cursussen regelen en hem ondersteunen bij zijn angsten, terwijl Auke dit wel verwacht had. Gelukkig heeft hij een goede band met zijn leidinggevende bij wie hij met alle problemen terecht kan. Deze helpt hem ook bij het verder regelen van lascursussen en biedt aan deze te betalen. Naarmate het langzaam beter gaat met de angsten, bouwt Auke zijn werkuren verder op. Hij werkt nu 20 uur per week. Wat de toekomst gaat brengen weet hij nog niet, maar voor nu zit hij op de juiste plek.

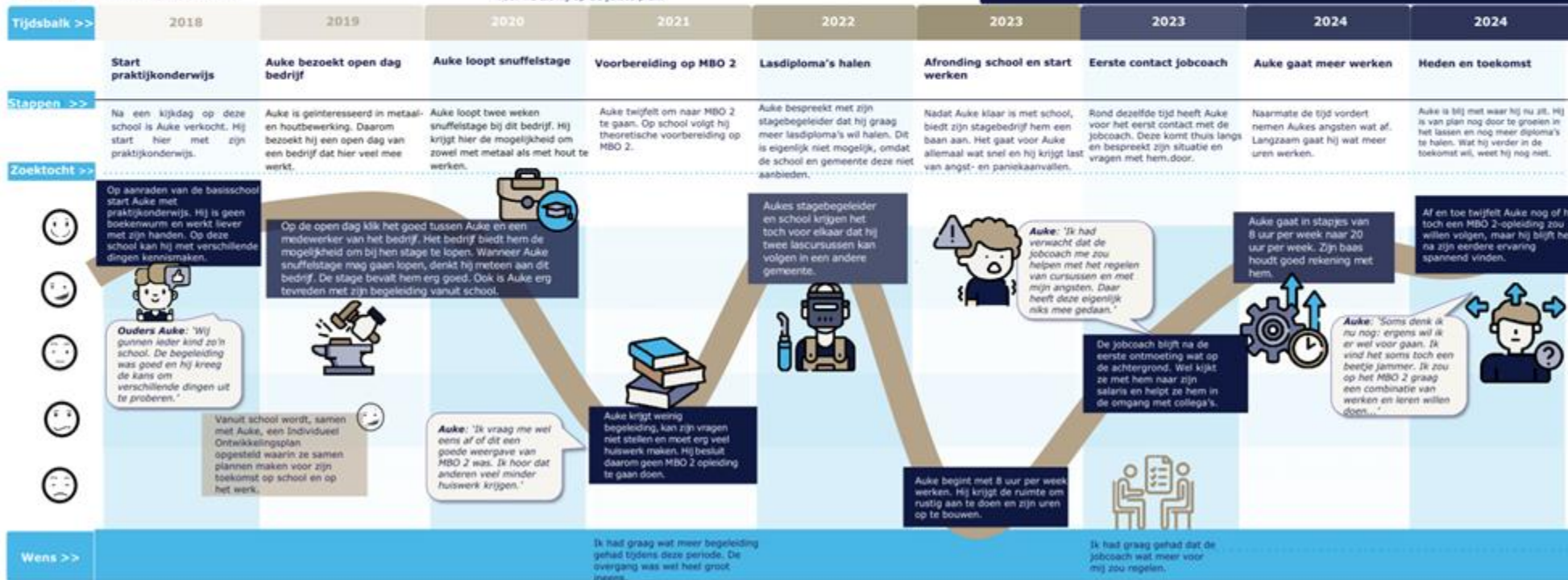
Inzichten voor de doelgroep leerlingen:

Wat gaat goed?

- Zowel Auke als zijn ouders zijn heel tevreden over de begeleiding die Auke heeft ontvangen vanuit zijn school. Dit gaat specifiek om de begeleiding tijdens het opstellen en bespreken van zijn individueel ontwikkelingsplan en de begeleiding tijdens zijn stage.
- De communicatie tussen school en het stagebedrijf was erg goed. Zij hadden regelmatig onderling contact en ontvingen van tevoren veel informatie vanuit school.
- De school heeft, in samenwerking met het stagebedrijf, maatwerk kunnen regelen door Auke - tegen officiële regels in - verschillende lascursussen in een andere gemeente aan te bieden.

Wat kan beter?

- De begeleiding bij de theoretische voorbereiding op MBO-niveau 2 viel tegen. Auke kon niet met al zijn vragen terecht en kreeg meer huiswerk dan verwacht. Dit heeft een afschrikkende werking gehad: hierdoor heeft Auke besloten niet naar het MBO 2 te gaan. Hier heeft hij nu soms nog spijt van.
- De verwachtingen die Auke van de jobcoach had kwamen niet overeen met de begeleiding die de jobcoach hem geboden heeft. Hij had verwacht dat de jobcoach meer voor hem zou regelen.

Auke- inzichten BMC

Inzichten voor de doelgroep leerlingen:

Wat gaat goed?

- Zowel Auke als zijn ouders zijn heel tevreden over de begeleiding die Auke heeft ontvangen vanuit zijn school. Dit gaat specifiek om de begeleiding tijdens het opstellen en bespreken van zijn individueel ontwikkelingsplan en de begeleiding tijdens zijn stage.
- De communicatie tussen school en het stagebedrijf was erg goed. Zij hadden regelmatig onderling contact en ontvingen van tevoren veel informatie vanuit school.
- De school heeft, in samenwerking met het stagebedrijf, maatwerk kunnen regelen door Auke - tegen officiële regels in - verschillende lascursussen in een andere gemeente aan te bieden.

Wat kan beter?

- De begeleiding bij de theoretische voorbereiding op MBO-niveau 2 viel tegen. Auke kon niet met al zijn vragen terecht en kreeg meer huiswerk dan verwacht. Dit heeft een afschrikkende werking gehad: hierdoor heeft Auke besloten niet naar het MBO 2 te gaan. Hier heeft hij nu soms nog spijt van.
- De verwachtingen die Auke van de jobcoach had kwamen niet overeen met de begeleiding die de jobcoach hem geboden heeft. Hij had verwacht dat de jobcoach meer voor hem zou regelen.

Behoeften Auke - uit spiegelsessies

- Brede ondersteuningsbehoefte, vooral bij overstap van school naar school of school naar werk.
- Bijna volwassen, maar nog veel behoefte aan hulp, vangnet (begeleiding op werkvloer is waardevol).
- Begeleiding bij keuze vervolgstappen. Bijvoorbeeld wel/niet mbo-niveau 2, moeite met dit te overzien. En niet altijd de juiste hulp vanuit huis.
- Gezien en gehoord willen worden.
- Behoefte aan vertrouwen.
- Gehoord en gezien worden.
- Buddy.

Aanknopingspunten voor verbetering en behoud Auke - uit spiegelsessies

- De stagebegeleider was erg succesvol. Die dacht mee buiten de kaders.
- Rol jobcoach → deze bood weinig meerwaarde.
- Langdurige begeleiding biedt kansen. Organisatie-overstijgend. School naar werk, school naar gemeente. Kun je dit organiseren los van organisatiebelangen?

Inzicht in de ervaringen van een jongere die PRO heeft gevolgd

Maak kennis met Douwe, 34 jaar

Douwe komt op z'n twaalfde op het PRO terecht nadat hij een moeilijke tijd heeft gehad op de basisschool. Hij vertoonde daar moeilijk gedrag; veel agressie, zowel fysiek als verbaal. Hij had last van tics, en had op sociaal vlak veel problemen. Hoe je je goed gedraagt in sociale situaties had hij vanuit huis niet meegekregen, omdat zijn ouders beide eigen en van elkaar verschillende problemen hadden met sociale interactie. Er was een vermoeden van PDD-NOS bij Douwe, maar dit bleek niet uit diagnostische testen. Cognitief had hij geen problemen, de problemen waren vooral gedragsmatig.

In het begin had hij veel moeite op het PRO; de school heeft veel tijd in de relatie met Douwe gestoken. Ze waren hard op het gedrag, maar zacht op de persoon. Ze bleven altijd de jongen zien die hij was, ondanks dat hij uit agressie met stoelen gooide en niet goed meedeed in de les. Nadat de docenten door z'n muur heen waren gebroken voelde hij verbondenheid en begon het beter met hem te gaan. Hij had ook externe begeleiders, via de gemeente of van andere scholen, maar die bleven nooit lang genoeg (> 2-3 maanden) om door zijn muur heen te breken. De docenten wel, zij waren een stabiele factor.

Vanuit het PRO loop je veel stages - in overleg met je docenten stel je een plan op met doelen die je wilt bereiken per periode van 20 weken. Douwe begon met stage lopen bij een kleine bakkerij in het dorp. De bakkerswereld beviel zo goed dat hij daarna stage ging lopen bij een grote bakkerij die onder andere aan supermarkten levert. Die bakkerij was een gouden kans voor hem. De mensen waar hij mee werkte konden hem aan en waren bereid tijd en aandacht in hem te investeren. Als hij fouten maakte spraken ze hem erop aan, maar altijd op een constructieve manier waardoor hij de ruimte voelde om de volgende dag gewoon weer naar z'n stage te gaan. Ze hebben hem om leren gaan met emoties, hij vond er rust en hij mocht iets doen wat hij ontzettend leuk vond.

Toen Douwe 21 werd, kwam het moment dat hij klaar was op het PRO. Hij heeft zich toen ingeschreven voor de MBO 2-opleiding tot uitvoerend bakker. Normaal gesproken stroom je vanuit het PRO uit naar werk of naar een MBO 1-opleiding, maar zijn docenten en stagebegeleiders bij de bakkerij zagen iets in hem. Met aanbevelingsbrieven en een goede overdracht van zijn PRO-docenten is hij aangenomen voor deze opleiding. Ook gaven zijn stagebegeleiders in de bakkerij hem de mogelijkheid daar zijn MBO 2-stages te lopen, zodat ze hem nog wat langer konden begeleiden en helpen. Dit heeft hem heel veel goed gedaan.

Hij rondde zijn MBO 2-opleiding succesvol af en ging meteen door met twee MBO 3-opleidingen tot zelfstandig bakker en leidinggevende bakkerij. Hij liep veel mooie stages en bleef na een stage vaak ook nog een korte periode bij het stagebedrijf werken als bijbaan.

Op z'n 26e behaalde Douwe zijn MBO 3-diploma's en ging aan de slag bij een lokale bakkerij in de stad waar hij woonde. Op een gegeven moment werd hij gebeld door een school dat ze een student hadden waar ze niks mee konden en of hij kon helpen. Douwe zag het wel zitten en het meisje kwam bij hem stage lopen. Ze had veel meegemaakt en had veel problemen, maar Douwe geloofde in haar en investeerde tijd in haar begeleiding. Dit was succesvol, ze behaalde haar diploma. Door deze situatie merkte Douwe dat hij iets kon betekenen voor anderen. Hij wilde daar iets mee doen en besloot een HBO-opleiding te gaan volgen. Hij wilde gaan doceren en later veel meer leerlingen begeleiden die in zo'n situatie zaten. Hij vond de HBO-opleiding echt een verrijking. Door de vakken die hij volgde, kreeg hij ook meer inzicht in zijn eigen situatie en leerde zichzelf beter kennen. De manier waarop hij door zijn docenten op het PRO begeleid was, wilde hij ook aan z'n toekomstige leerlingen bieden.

Dat hij nog steeds een goede relatie heeft met zijn PRO-docenten, blijkt uit het feit dat hij nog steeds contact met ze heeft. Elke grote beslissing die hij neemt, bijvoorbeeld een HBO-studie gaan doen, legt hij nog aan ze voor. Hij blijft steun krijgen. Nu hij zelf aan het werk is in het onderwijs vindt hij mooi dat hij iets terug kan doen voor jongeren die in eenzelfde situatie zitten als waar hij in heeft gezeten. Hij is heel open en eerlijk en deelt bijvoorbeeld ook emoties met zijn leerlingen. Zijn huidige contract als docent is niet verlengd, dat heeft hij met ze gedeeld om te bespreken wat dat met je doet en hoe je daarmee omgaat.

Douwe wil graag nog verder studeren; hij vindt dat er in het onderwijssysteem in Nederland nog veel verbeterd kan worden. Daar wil hij zich in verdiepen en aan bijdragen. Voorbeelden van verbeteringen die hij noemt zijn dat de overdracht tussen PRO en vervolgopleiding beter moet. Nu worden jongeren nog te vaak meteen richting werk gestuurd, terwijl ze ook een MBO-opleiding zouden kunnen doen. Dat zag hij bij zijn klasgenoten. De jongeren hebben vaak een stempel dat ze dom zijn, ADHD hebben, vervelend zijn, etc. Dat werkt tegen ze. Bovendien passen de vormen van onderwijs niet altijd goed; je kunt bijvoorbeeld beter op stageplaatsen lesgeven dan verwachten dat jongeren naar school toe komen. Je kunt dan beter op de praktijk inspelen.

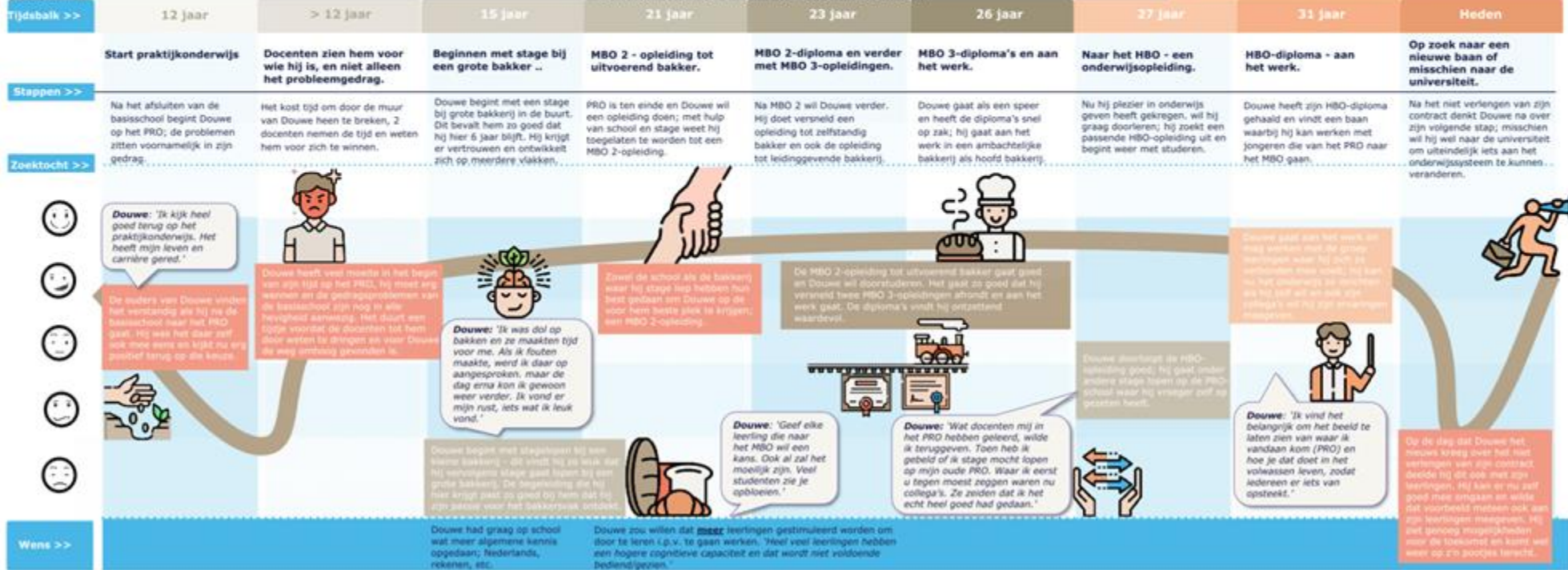
Inzichten vanuit het verhaal van Douwe:

Wat gaat goed?

- Het vertrouwen met Douwe van zijn docenten heeft gekregen op het PRO heeft voor hem heel veel verschil gemaakt, daarbij kwam de goede stageplek bij de grote bakkerij waar hij ook mensen vond die zich echt voor hem hebben ingezet. Die combinatie maakte dat hij ambities kreeg, opleidingen wilde volgen en steeds verder wilde doorgroepen om ook weer terug te kunnen geven wat hij zelf had gekregen.
- De nazorg die hij vanuit het PRO heeft ontvangen is fijn; de contacten zijn zo goed dat hij nu nog steeds contact heeft met de docenten van vroeger en belangrijke levensbeslissingen, zoals het gaan volgen van een nieuwe opleiding, met hen bespreekt. Hij loopt zo nu en dan even binnen op school en vindt het erg fijn dat dat nog steeds kan, ook al is hij al lang geen leerling meer.

Wat kan beter?

- Het huidige onderwijssysteem binnen het PRO kan beter; er moet meer aandacht zijn voor individuele verschillen in cognitieve capaciteiten. Douwe had graag meer willen leren, bijvoorbeeld op het gebied van rekenen en taal, algemene ontwikkeling, etc. Dat heeft hij nu deels tijdens z'n stages pas echt geleerd.
- Vanuit het PRO moet niet standaard het devies zijn 'ga maar werken' als je klaar bent op het PRO. Leerlingen zijn erbij gebaat als er een sterke samenwerking is tussen PRO en MBO, waarbij zowel gekoken wordt naar een goede overdracht als manieren waarop PRO-leerlingen het beste tot hun recht kunnen komen binnen een MBO-opleiding, welk niveau dan ook, die goed bij hun wensen, ambities en capaciteiten past.

Douwe - inzichten BMC

Inzichten vanuit het verhaal van Douwe:

Wat gaag goed?

- Het vertrouwen wat Douwe van zijn docenten heeft gekregen op het PRO heeft voor hem heel veel verschil gemaakt, daarbij kwam de goede stageplek bij de grote bakkerij waar hij ook mensen vond die zich echt voor hem hebben ingezet. Die combinatie maakte dat hij ambities kreeg, opleidingen wilde volgen en steeds verder wilde doorgroeien om ook weer terug te kunnen geven wat hij zelf had gekregen.
- De nazorg die hij vanuit het PRO heeft ontvangen is fijn; de contacten zijn zo goed dat hij nu nog steeds contact heeft met de docenten van vroeger en belangrijke levensbeslissingen, zoals het gaan volgen van een nieuwe opleiding, met hen bespreekt. Hij loopt zo nu en dan even binnen op school en vindt het erg fijn dat dat nog steeds kan, ook al is hij al lang geen leerling meer.

Wat kan beter?

- Het huidige onderwijssysteem binnen het PRO kan beter; er moet meer aandacht zijn voor individuele verschillen in cognitieve capaciteiten. Douwe had graag meer willen leren, bijvoorbeeld op het gebied van rekenen en taal, algemene ontwikkeling, etc. Dat heeft hij nu deels tijdens z'n stages pas echt geleerd.
- Vanuit het PRO moet niet standaard het devies zijn 'ga maar werken' als je klaar bent op het PRO. Leerlingen zijn erbij gebaat als er een sterke samenwerking is tussen PRO en MBO, waarbij zowel gekeken wordt naar een goede overdracht als manieren waarop PRO-leerlingen het beste tot hun recht kunnen komen binnen een MBO-opleiding, welk niveau dan ook, die goed bij hun wensen, ambities en capaciteiten past.

Behoeften Douwe - uit spiegelsessies

- Stabiliteit begeleiding.
- Aansluiten interesses, succeservaring (intrinsieke motivatie).
- Gebruik de ervaring van de doelgroep zelf.
- Zet in op maximale potentie.
- Blijven kijken naar ontwikkelingsmogelijkheden.
- Oprechte aandacht.
- Vertrouwen, zien wie iemand is.
- Belang nazorg vast contactpersoon.

Aanknopingspunten voor verbetering en behoud Douwe - uit spiegelsessies

- Begeleiding (nazorg) niet maximeren.
- Doen wat nodig is. Niet pampere maar wel begeleiding op maat.
- Doorgaande lijn van onderwijs → werk (carrousel).

Maak kennis met Ines (23 jaar)

Ines is al haar hele leven een grote dierenvriend. Thuis heeft ze twee konijnen en de hond van haar opa laat ze wel eens uit. Als ze met haar ouders een open dag bezoekt van een school voor praktijkonderwijs, is ze direct verkocht. Het is een school waar je geen huiswerk krijgt en waar buiten veel dieren zijn die je mag verzorgen. Ze schrijft zich dezelfde dag nog in.

Ines heeft het naar haar zin op de school. Ze is enorm ijverig en rondt de lesstof in de klas snel af. Hierdoor mag ze soms helpen met klusjes in de school. Meestal helpt ze met schoonmaken of het verschonen van dierenhokken. Ines heeft een fijne coach die haar daarbij ondersteunt. Ze merkt al snel dat ze de richting Groen leuker vindt dan Techniek. Over de richting Zorg twijfelt ze nog. Uit eigen beweging geeft Ines bij haar coach aan dat ze graag de route Groen of Zorg wil kiezen. Haar ouders heeft ze niet betrokken bij haar keuze. Ze weet goed wat ze zelf wil. Ze heeft haar ouders wel verteld wat ze heeft gekozen. Ines kan zich niet herinneren of er een IOP is opgesteld.

Het liefst begint ze binnenkort met een stage bij een echt bedrijf, maar ze moet eerst de snuffelstage doen. Dat is een stage op de school zelf waarin leerlingen belangrijke vaardigheden leren als het nakomen van afspraken en contact met een stagebegeleider. De snuffelstage gaat haar goed af, wellicht doordat ze al vaak heeft geholpen met klusjes op school. Nadat Ines twee keer snuffelstage heeft gedaan, vraagt ze aan haar coach of ze met de echte stage mag beginnen; dat mag. Terwijl haar medeleerlingen in het tweede jaar nog een keer snuffelstage doen, regelt Ines haar eerste echte stageplaats: ze mag helpen in het verzorgingstehuis waar haar opa woont. Daar wandelt ze met de bewoners en helpt ze met de lunch. Alles wat ze doet schrijft ze netjes op in haar stageboekje dat ze met haar stagebegeleider bespreekt. Toch merkt ze dat ze liever aan het werk is met de dieren die er wonen dan met de mensen. Ze is blij dat ze dit nu zeker weet.

Haar volgende stageplaats regelt Ines ook zelf. Ze vraagt de medewerkers van de kinderboerderij in haar dorp of ze stage mag lopen. In haar vrije tijd komt Ines daar vaak, daarom kennen de mensen haar al goed. Ze willen haar graag een stageplaats bieden. Ze zorgt ervoor dat de dieren genoeg te eten hebben en een schoon hok hebben. Ook helpt ze met het borstelen van de paarden. Ines vindt het heerlijk om hier te werken. Er is wel één keer een minder fijne situatie geweest. De samenwerking met een van haar collega's op de stageplaats ging niet goed. Daar had ze veel stress van, waardoor ze soms niet naar stage ging. Gelukkig kon ze daar goed over praten met de stagebegeleider van school. Samen hebben ze toen een gesprek gehad en is het verholpen.

Bij het vinden van stageplaatsen is Ines niet echt geholpen door school. Ze vindt het eigenlijk ook makkelijker om het zelf te doen. Ook zocht school meer naar bedrijven in de buurt van school en niet in de buurt van Ines' woonplaats, terwijl ze aangaf dicht bij huis te willen werken. Omdat Ines zo zelfstandig is en het leren haar ook goed afgaat, is haar gevraagd of ze niet wil doorstuderen. Dat wilde ze niet. Ze heeft het erg naar haar zin op de kinderboerderij en ze weet al dat ze er na afronding van school mag blijven werken. Daar zegt ze volmondig ja op. Nu werkt ze fulltime, 40 uur per week, op de kinderboerderij. Dat doet ze inmiddels al een paar jaar. In die tijd heeft ze meer verantwoordelijkheden opgebouwd. Bij ziekte van medewerkers neemt ze soms hun werk over. Dan mag ze zelfstandig de konijnen voeren en de hokken verschonen.

Ines heeft in het verleden contact gehad met jobcoaches, maar dat verliep helemaal niet goed. De jobcoaches waren vaak op vakantie, waardoor ze niet bereikbaar waren als zij ze nodig had. Ook kreeg Ines vaak te maken met personeelswisselingen, waardoor ze steeds een nieuwe jobcoach kreeg. Dit werd meestal niet tijdig met haar gecommuniceerd. Dat vond ze niet prettig. Ook vindt Ines het niet fijn om met een vreemd persoon haar problemen te bespreken. Het contact met de jobcoach heeft ze uiteindelijk zelf beëindigd. Op dit moment ontvangt ze geen andere gemeentelijke ondersteuning.

Inzichten voor de doelgroep leerlingen praktijkonderwijs

Wat gaat goed?

- Ines krijgt ruimte van haar coach op school om extra-curriculaire taken te doen. Wanneer ze het reguliere lesmateriaal af heeft, mag ze helpen met klusjes in en rond de school.
- De school biedt maatwerk en kijkt naar de behoeften van leerlingen. Ines mag al snel stage lopen bij een echt bedrijf en krijgt de ruimte om deze plekken zelf te regelen.
- Bij problemen tijdens een stage staat de stagebegeleider van school klaar om te helpen.

Wat kan beter?

- De school kijkt vooral gefocust op het zoeken naar stageplaatsen in de buurt van de school. Voor leerlingen die wat verder weg of in een andere woonplaats wonen kunnen stageplaatsen in de buurt van hun eigen woonplaats ook aantrekkelijk zijn. Zeker als de stage hen bevallt en ze er mogen blijven werken is dat prettig qua rentitas.
- De communicatie van jobcoaches is Ines niet goed bevallen. Er is niet goed uitgelegd wie ze zijn en wat ze kunnen bieden. Ook waren ze slecht bereikbaar op momenten dat Ines hulp nodig had.

Tijdselek >>	2015	2015	2016	2017	2018	2019	2020/2021	2022	2024
Start praktijkonderwijs.	Ines is een ijverige scholier en helpt graag met klusjes.	Ines loopt twee snuffelstages op school.	Ines loopt stage in een verzorgingstehuis.	Ines loopt stage op de kinderboerderij.	Ines rondt school af en gaat fulltime werken op de kinderboerderij.	Eerste contact met jobcoach.	Contact met jobcoach beëindigd.	Heden en toekomst.	
Stappen >>	Ines bezoekt een open dag van het praktijkonderwijs met haar ouders. Ze weet dan zeker: dit is een school voor mij.	Ines heeft haar taken in de les vaak snel af. Dan mag ze extra klusjes doen in en rond de school.	Tijdens twee snuffelstages op school laat Ines zien dat ze de verantwoordelijkheden die daarbij komen aankan.	Ines regelt zelf een stage in een verzorgingstehuis. Ze heeft daarbij geen hulp nodig van school.	Wederom zoekt Ines zelf een stageplaats. Deze keer op een kinderboerderij in haar dorp. Bij een probleem krijgt ze hulp van school.	Aan het einde van de stageperiode biedt de stageplaats Ines een baan aan. Ze is dolblij.	Ines wordt op haar werk benaderd door een jobcoach, maar ze weet niet wie het is. Dit is de start van een relatie op basis van wantrouwen.	Nadat Ines veel verschillende jobcoaches heeft gehad, die allemaal slecht bereikbaar zijn, beëindigt ze de begeleiding.	Inmiddels werkt Ines al een aantal jaren met veel plezier op de kinderboerderij.
Zoektocht >>									

Tijdselek >>

Stappen >>

Zoektocht >>

Wens >>

Ines' ouders vinden het praktijkonderwijs geschikt voor hun dochter. Samen bezoeken ze de open dag van een school.

Ines: "Het was de enige open dag waar ik met mijn ouders ben geweest. Mijn ouders vonden andere scholen niet echt passend. Dit was de enige school waar ze zonder boeken werkt."

Ines heeft vier passen op school en leren gaat goed. Daarom mag ze vaak helpen met klusjes. Ze heeft een fijne coach die haar daarbij ondersteunt.

Twee keer loopt Ines snuffelstage op school. Ze pakt afval op het schoolterrein. Ook helpt ze vaak naast de reguliere lessen met de verzorging. Dit gaat goed, maar wat levert dit? De school komt met een stage bij een echt bedrijf. Haar coach brengt ze hiervan op de hoogte.

Ines: "School had kunnen helpen, maar het was makkelijker om het zelf te regelen. School deed verder weinig. Ze hadden niet echt een rol."

Ines regelt zelf een stage in een verzorgingstehuis. Ze heeft daarbij geen hulp nodig van school.

Ines: "School had kunnen helpen, maar het was makkelijker om het zelf te regelen. School deed verder weinig. Ze hadden niet echt een rol."

Ines: "Een tijdje had ik stress van werk, want een collega communiceerde niet goed. Ik ben toen een tijdje ziek geweest. Ik ging niet naar werk. Ik heb dat aangegeven bij de stagebegeleider vanuit school. Samen zijn we naar stage gereden en hebben we een gesprek aan tafel gehad."

Ines: "Ik mocht altijd appen, maar ze waren vaak op vakantie. Dus als ik ze nodig had, dan waren ze er niet. Toen heb ik het zelf beëindigd. Ik heb het sindsdien niet gemist."

Ines: "In het begin was het ook al lastig met de jobcoach. Ik moest per se het eerste gesprek op gemeentehuis te doen. Ik was toen heel jong en ze kwamen mij op het werk ophalen en ik moest met een vreemde in de auto naar het gemeentehuis. Ik wilde dat niet. Ik vroeg of het op school kon, maar dat kon niet. Ze stelde zich ook niet voor. Dat was niet fijn. Ik ben uiteindelijk met tranen in de auto gestapt."

Het contact met de vele jobcoaches verloopt moeizaam. Ze zijn vaak niet bereikbaar en luisteren onvoldoende naar Ines' behoeften.

Ines: "Na school wilde ik niet verder studeren, want ik vond mijn laatste stage zo leuk. Ik zou ook nu niet meer terug willen naar school."

Het zou fijn zijn als school ook stages zoekt in de buurt van iemands woonplaats, niet alleen in de buurt van school.

Het zou fijn zijn als de jobcoaches beter luisteren naar de behoeften van cliënten.

Ik had gewild dat de jobcoaches beter hadden gecommuniceerd, bijvoorbeeld over hun vakanties en vervangers.

Ines - inzichten BMC

Inzichten voor de doelgroep leerlingen praktijkonderwijs

Wat gaat goed?

- Ines krijgt ruimte van haar coach op school om extra-curriculaire taken te doen. Wanneer ze het reguliere lesmateriaal af heeft, mag ze helpen met klusjes in en rond de school.
- De school biedt maatwerk en kijkt naar de behoeften van leerlingen. Ines mag al snel stage lopen bij een echt bedrijf en krijgt de ruimte om deze plekken zelf te regelen.
- Bij problemen tijdens een stage staat de stagebegeleider van school klaar om te helpen.

Wat kan beter?

- De school lijkt vooral gefocust op het zoeken naar stageplaatsen in de buurt van de school. Voor leerlingen die wat verder weg of in een andere woonplaats wonen kunnen stageplaatsen in de buurt van hun eigen woonplaats ook aantrekkelijk zijn. Zeker als de stage hen bevalt en ze er mogen blijven werken is dat prettig qua reistijd.
- De communicatie van jobcoaches is Ines niet goed bevallen. Er is niet goed uitgelegd wie ze zijn en wat ze kunnen bieden. Ook waren ze slecht bereikbaar op momenten dat Ines hulp nodig had.

Behoeften Ines - uit spiegelsessies

- Intrinsieke motivatie als uitgangspunt.
- Stageplekken dichtbij directe omgeving/woonplaats.
- Overdracht school - jobcoach (warme overdracht).
- Benut kracht van zelf organiseren. Houd verbinding.
- Duidelijke communicatie.
- Zelfregie: het heeft haar gebracht tot waar ze nu staat, maar het is tevens haar valkuil. Dit vanwege de behoefte aan begeleiding en een vangnet.

Aanknopingspunten voor verbetering en behoud Ines - uit spiegelsessies

- Warme overdracht organiseren van school naar jobcoach.
- Langdurige begeleiding. Geen einddatum.
- Binnen een systeem als Inter grip al vroegtijdig signalen kenbaar maken. Daarmee is het verhaal gekend en hoeft Ines niet het verhaal opnieuw te doen.
- Vanuit Werkcentrum één aanspreekpunt dat het antwoord zoekt. Daarnaast een aanspreekpunt dat ook op locatie gaat om te horen wat er speelt.

Maak kennis met Rens (23 jaar)

Rens heeft goede herinneringen aan zijn schooltijd op het praktijkonderwijs. Ook al heeft hij zijn school een aantal jaren geleden afgerond, nog steeds heeft hij af en toe contact met zijn oude stagebegeleider. Dan praten ze over zijn werk, maar vraagt hij ook advies. Rens vindt dat school hem goed heeft geholpen en dat hij alle ruimte en vrijheid heeft gekregen om zich te ontwikkelen. Dat had hij ook nodig. Rens groeide op in een moeilijke thuissituatie. Zijn vader heeft hij nooit gekend en wanneer zijn moeder ernstig en langdurig ziek wordt, kan ze niet meer goed voor hem zorgen. Door deze gebeurtenissen voelt Rens zich vaak eenzaam en somber. Gelukkig helpt zijn oma hem met de keuze voor de praktijkschool. Dat blijkt een schot in de roos.

Op de praktijkschool heeft Rens goed contact met medeleerlingen en leerkrachten. De manier van onderwijs past ook goed bij hem: weinig boeken en veel praktijkvakken. De eerste jaren doorloopt hij alle sectoren. Ondanks dat Rens al redelijk goed weet waar zijn interesse ligt, vindt hij het goed om bij alle praktijkvakken ervaring op te doen. Dat geeft hem het juiste zetje om zeker te weten wat hij leuk vindt: de 'jongensvakken'. Geen zorg of koken, maar bouw en techniek. Door zijn interesse in die vakken ervaart hij dat hij dingen sneller oppikt en onthoudt. Dat geeft hem veel motivatie. Na schooltijd is Rens vaak op school te vinden en helpt hij graag mee tijdens open dagen. De keuze voor bouw en techniek wordt opgeschreven in zijn IOP.

De eerste twee jaar dat Rens op praktijkonderwijs zit loopt hij intern stage, op de school zelf. Dat doet iedere leerling, omdat je dan pas net van de basisschool afkomt. In het derde jaar gaat hij op zoek naar een leuke stageplaats buiten school. Rens geeft bij zijn mentor en stagecoach aan dat hij graag bij een bouwbedrijf stage wil lopen. Het eerste bedrijf dat hij vraagt heeft helaas geen plaats voor een stagiair. Bij het tweede bedrijf dat zijn stagecoach belt is het wel raak, ze mogen langskomen voor een gesprek. Rens gaat samen met zijn stagecoach naar het bedrijf toe.

Het is een kort, maar leuk gesprek waarin Rens aangeeft wat hij allemaal al kan, zoals het omgaan met een accuboer. Conclusie: Rens kan starten met zijn eerste stage.

Rens begint zijn stage bij het bouwbedrijf met één dag per week, wat hij later opbouwt naar 3 dagen per week en uiteindelijk fulltime, 5 dagen per week. In het begin was het spannend, maar later ervaart hij een thuisgevoel. Dat doet hem goed. Rens heeft het er enorm naar zijn zin. Ook de niet-hiërarchische cultuur bevalt hem. Een oudere collega waar Rens goed mee kan opschieten is zijn mentor op de stageplek. Aan hem durft Rens alles te vragen. Het bedrijf investeert veel in hem en Rens merkt dat hij groeit. Al deze aspecten zorgen ervoor dat Rens ervoor kiest om ook de stages in de hogere leerjaren bij dit bedrijf te doen. In al die jaren loopt hij mee op de afdeling hout, metselen en later ook bij de tegelzetters. Hij komt veel in contact met andere collega's en werkt op verschillende locaties. Die afwisseling bevalt Rens goed. Ook in de zomervakantie, buiten de bouwvak om, heeft hij een betaalde bijbaan bij het bedrijf. Rens' ontwikkelingen tijdens zijn stage worden getoetst in zijn IOP en besproken met moeder, oma en school. Verder is er weinig contact met school.

Nog vóór afronding van schoolcarrière krijgt Rens een baan aangeboden bij het bouwbedrijf. Hoewel hij vroeger wel eens nadacht om door te studeren, heeft hij die optie niet aangegrepen. Daar staat hij nog steeds achter. Het mbo niveau 1 is veel te breed. Rens gaat liever verder met werken. Inmiddels werkt hij al een aantal jaar fulltime bij het bouwbedrijf en heeft hij diverse certificaten behaald. Er is sprake van loonkostensubsidie, al weet hij niet hoeveel. Dat maakt hem ook niet uit. Verder ontvangt Rens geen gemeentelijke ondersteuning.

In de eerste jaren van zijn vaste baan heeft hij een jobcoach. De jobcoach toont wel interesse in hoe het gaat en er is een kennismaking geweest, maar Rens maakt er weinig gebruik van. Toen die jobcoach stopte met werken heeft Rens tijdelijk geen jobcoach gehad. Dat was prima. Recent heeft Rens een nieuwe jobcoach gekregen, maar ook met hem is weinig contact.

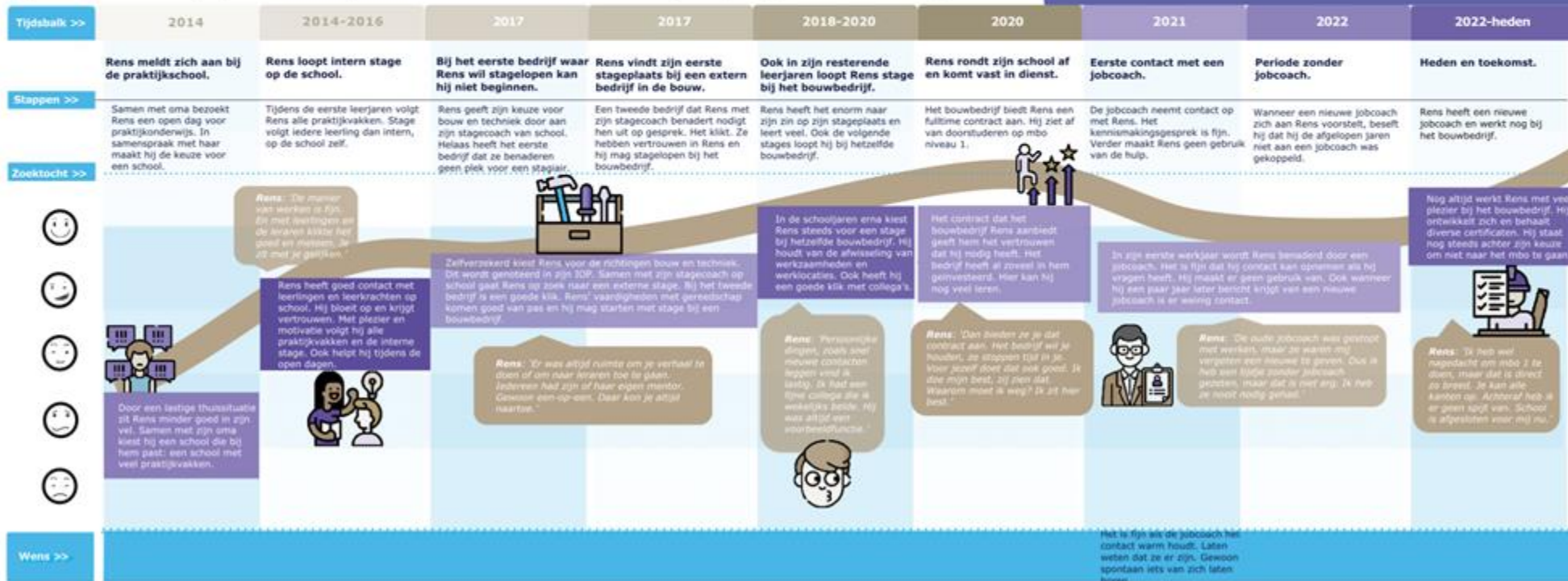
Inzichten vanuit de doelgroep leerlingen praktijkonderwijs

Wat gaat goed?

- Rens is blij met alle ruimte en vrijheid die hij heeft gekregen om zich te ontwikkelen. Om zelf uit te zoeken welke richting bij hem past. De houding van school was 'probeer het maar, doe er ervaring mee op'. Die vrijheid maakt het leuker en makkelijker.
- Ondanks de vrijheid bleef school betrokken. Als ze merken dat je van de lijn afwijkt, helpen ze je weer op de juiste weg.
- Het is fijn dat de stageplaats geen hiërarchische werksfeer had. De drempel om vragen te stellen aan zijn baas was laag. Hierdoor leerde hij veel.
- Rens heeft geen omkijken naar de loonkostensubsidie die zijn werkgever ontvangt van de gemeente.

Wat kan beter?

- Er is weinig contact met de jobcoach. Ook al heeft Rens zelf geen (hulp)vragen, hij zou het fijn vinden als de jobcoach uit zichzelf contact zoekt. Het is fijn om af en toe de vraag te krijgen 'Hoe gaat het?'. Gewoon even peilen en uit interesse.
- Verder ziet Rens geen verbeterpunten. Hij zegt 'Als ik me verplaatst in de mensen die mij geholpen hebben, dan had ik niets anders gedaan. Alles verliep zo soepel, waarom verbeteren? Ik ben tevreden.'

Rens - inzichten BMC

Inzichten vanuit de doelgroep leerlingen praktijkonderwijs

Wat gaat goed?

- Rens is blij met alle ruimte en vrijheid die hij heeft gekregen om zich te ontwikkelen. Om zelf uit te zoeken welke richting bij hem past. De houding van school was 'probeer het maar, doe er ervaring mee op'. Die vrijheid maakt het leuker en makkelijker.
- Ondanks de vrijheid bleef school betrokken. Als ze merken dat je van de lijn afwijkt, helpen ze je weer op de juiste weg.
- Het is fijn dat de stageplaats geen hiërarchische werksfeer had. De drempel om vragen te stellen aan zijn baas was laag. Hierdoor leerde hij veel.
- Rens heeft geen omkijken naar de loonkostensubsidie die zijn werkgever ontvangt van de gemeente.

Wat kan beter?

- Er is weinig contact met de jobcoach. Ook al heeft Rens zelf geen (hulp)vragen, hij zou het fijn vinden als de jobcoach uit zichzelf contact zoekt. Het is fijn om af en toe de vraag te krijgen '*Hoe gaat het?*'. Gewoon even peilen en uit interesse.
- Verder ziet Rens geen verbeterpunten. Hij zegt '*Als ik me verplaats in de mensen die mij geholpen hebben, dan had ik niets anders gedaan. Alles verliep zo soepel, waarom verbeteren? Ik ben tevreden.*'

Behoeften Rens - uit spiegelsessies

- Vertrouwen, iemand op wie ze kunnen rekenen. Langere duur om een relatie op te bouwen.
- Mbo overweldigend met keuzes. Behoeftte aan hulp om het te overzien.
- Mentor op werkplek is succesfactor.
- Een betrokken jobcoach. Iemand die naast hem staat en in de goede richting kan gidsen en adviseren.
- Behoeftte aan vertrouwen. Duidelijkheid en vastigheid.
- Gehoord en gezien worden.

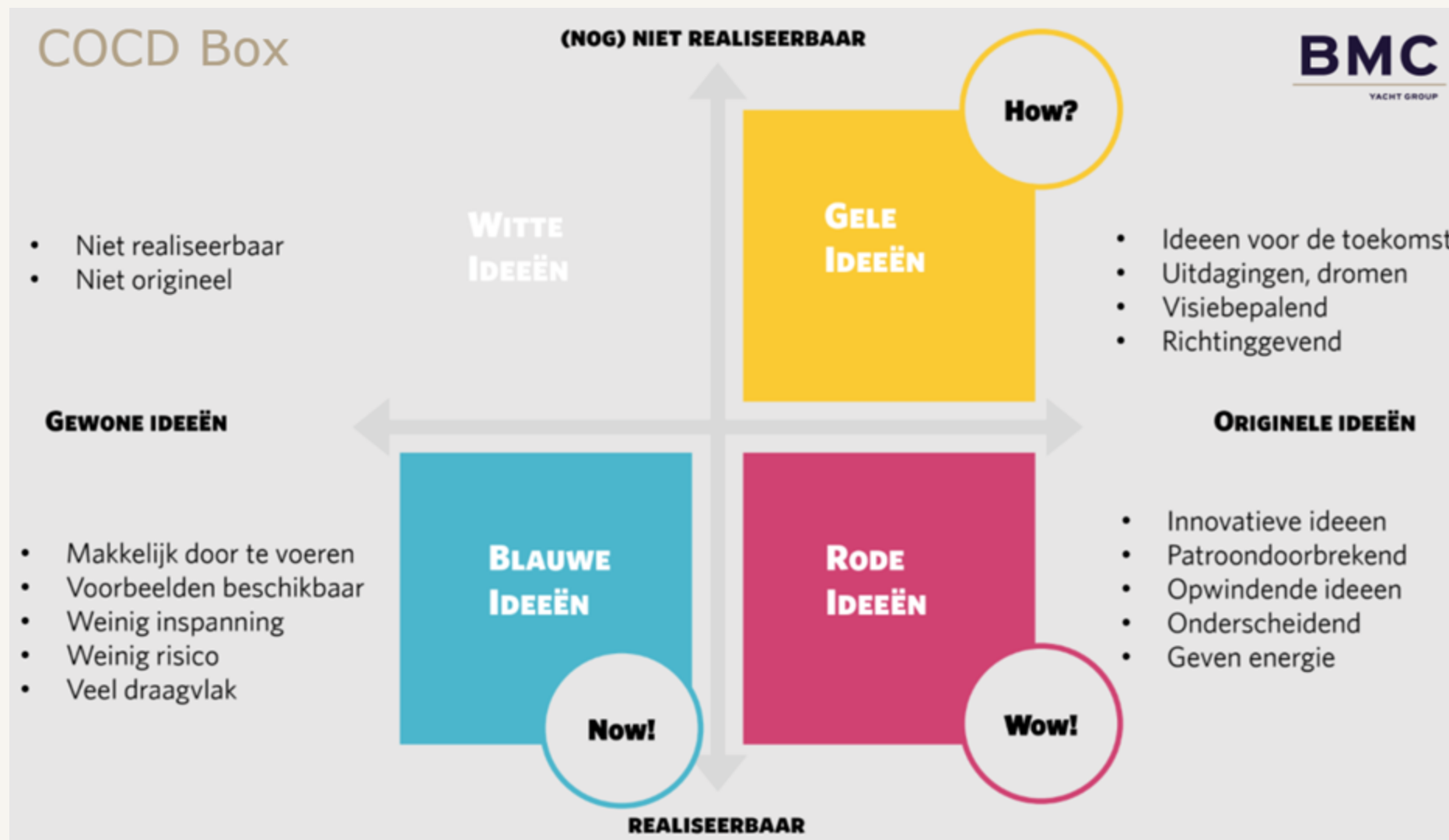
Aanknopingspunten voor verbetering en behoud Rens - uit spiegelsessies

- Hoe effectief is de jobcoach? Wat is de meerwaarde?
- Van 14-24 jaar vast contactpersoon (voor jongere en gezin).
- Praktijkverklaringen ook bij DUO:
  - stimuleren door werkgevers dat praktijkverklaringen kunnen worden behaald in laatste jaren praktijkonderwijs is een pre;
  - kosten voor werkgevers? Ook mogelijkheden subsidies. Is dit voldoende bekend?
- Voor werkgevers belangrijk om begeleiding op de werkvloer goed te regelen.
- Een social panent binnen het werkcentrum.
- Warme overdacht en zachte landing.

Rangschikken ideeën in COCD-Box

Plaatsen van ideeën in COCD-Box

Blauwe ideeën, spiegelsessies jongeren Praktijkonderwijs

Gewone, realiseerbare ideeën (Now!)

- Warme overdracht, school - gemeente – jobcoach – WvSnDW.
- Eenduidige benamingen (stagebegeleider, jobcoach, etc.).
- Zoeken van werk of stage kan nog meer in de directe omgeving van de jongere.
- Samenwerking tussen onderwijs en 'werk'partners binnen de regio versterken.
- Duidelijker afspraken over functies en rollen opstellen.
- Eenduidigheid, overzichtelijke dienstverlening en voorzieningen.

Rode ideeën, spiegelsessies jongeren praktijkonderwijs

Originele, realiseerbare ideeën (Wow!)

- Doorlopende leerlijnen voor vso-PrO (kwetsbare jongeren→ enkel mbo).
- Goed werkgeverschap. Praktijkverklaringen voor duurzame inzetbaarheid + informeren over subsidies (actief).
- Na onderwijs certificaten kunnen behalen (heftruck e.d.) binnen het werkcentrum met de partijen die hierbij aangesloten zijn.
- Doorgaande lijn onderwijs - werk. Kwalificeren, leren ontwikkelen.

Gele ideeën, spiegelsessies werkenden/werkzoekenden

Originele, (nog) niet realiseerbare ideeën (How?)

- Lifecoaching (structureel/langdurig) → organisatie-overstijgende begeleiding.
- Praktijkverklaring registratie bij DUO (waardering praktisch opgeleiden).
- Uitstroom uit dagbesteding zou eigenlijk niet moeten, hierop inzetten.
- Werk op passend niveau voor 'echt' iedereen (uitzonderingen daargelaten).
- Geen ruimte voor jobhoppers in deze sector (stabiliteit).
- Regionaal plan + afspraken voor nazorg koppelen aan iets leuks? Reünie einde nazorgperiode + inspiratie.
- Een lifejobcoach betaald vanuit de werkgever/werkcentrum Friesland waar onderwijs, werk, zorg en andere instanties (UWV) de pot vullen.
- Geld? = ESF PRO-vso.

Hoe nu verder?

- De twaalf klantreizen en de in de spiegelsessies opgehaalde inzichten en ideeën voor de toekomst worden meegenomen in de eindanalyse van fase Inzicht van het meerjarenprogramma van Fryslân Werkt. Het kan als input dienen voor de gesprekken over de op te stellen meerjarenagenda, en dus de keuze over de regionale dienstverlening.

